

Maa- ja metsätalousvaliokunta, Eduskunta maa-jametsatalousvaliokunta@eduskunta.fi

Asia: EU:n ilmastotavoitteen korottaminen (2030 Climate Target Plan) E 118/2020 vp

Lausunnon antaja Luonnonvarakeskus (Luke), Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki

1 Lähtökohta ja tavoitteet

Komissio on antanut syyskuussa (17.9.2020) tiedonannon EU:n 2030 ilmastotavoitteen korottamisesta. Suomi tukee komission ehdotusta EU:n 2030-päästövähennystavoitteen korottamisesta nykyisestä vähintään 40%:sta vuoden 1990 tasoon verrattuna vähintään 55%:iin. Suomen näkemys on, että tavoite tulisi saavuttaa ensisijaisesti päästöjä vähentämällä mikä edistäisi vuodelle 2050 sovitun ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamista EU:ssa ja tukisi Suomen tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius jo vuonna 2035.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskus (Luke) kiittää mahdollisuudesta esittää asiaa koskeva lausunto ja tarkastelee tässä lausunnossaan EU:n ilmastotavoitteen korottamista perusmuistion E 118/2020 vp pohjalta LULUCF-sektoria koskevilta osin.

Hiilineutraaliutta Suomessa ja EU:ssa ei ole mahdollista saavuttaa ilman hiilinieluja, joista metsien hiilinielu on nykyisin ainoa käytännössä toimiva keino, kun maatalousmaiden hiilinielujen tai päästövähennysten aikaansaaminen ei ole laajasti edennyt, niiden hiilivarastojen pysyvyydestä ei ole varmuutta, mittaaminen on erittäin haastavaa ja kustannustehokasta menetelmää ei vielä ole, ja toisaalla hiilen talteenottoteknologiat ovat vielä kehittymättömiä ja kalliita.

Koko LULUCF-sektorin nettohiilinielua voidaan lisätä hiilivarastojen kasvattamisen ohella vähentämällä sektorin kasvihuonekaasupäästöjä, joista merkittävimmät ovat turvemaapeltojen ja -metsien maaperän päästöt. Vuodesta 2021 alkaen koko LULUCF-sektorin nettohiilinielua tullaan tarkastelemaan osana EU:n ilmastotavoitteiden toteutumista LULUCF-asetuksen mukaisesti.

Maatalous tuottaa merkittävän osan päästöistä sekä taakanjakosektorilla että LULUCF-sektorilla. Taakanjakosektorilla raportoidaan eläinten, lannan ja osa peltojen päästöistä. LULUCF-sektorilla puolestaan raportoidaan samojen peltojen hiilivarastomuutokset. Tilanne on viestinnällisesti epäselvä, ja näiden päästöjen ja nielujen yhdistäminen AFOLU-sektoriksi selkeyttäisi sitä ja myös tehtyjen maankäyttöpäätösten todellisia vaikutuksia. Tämä ei kuitenkaan ole avainkysymys, vaan pikemminkin pitkän aikavälin mahdollinen kehityskohde.

LULUCF-sektorin tavoitteiden asettamista ja ilmastotavoitteissa etenemisen seuranta tulee EU:ssa kehittää siten, että se perustuu kasvihuonekaasuinventaarioon, jonka laatua jo nykyisin arvioidaan ja luotettavuutta parannetaan vuosittain tehtävän kansainvälisen arvioinnin perusteella.

Koko LULUCF-sektoria koskeva nielutavoite tulisi asettaa 10 vuoden tai sitä pidemmän kasvihuonekaasuinventaariossa raportoidun jakson perusteella. Tämä menettely varmistaisi sen, että EU:n ja jäsenmaiden ei tarvitse tulkita LULUCF-asetuksen kaltaista ohjeistusta ilmastopoliittisen tavoitteen asetannassa, vaan nielutavoite olisi yksiselitteinen ja läpinäkyvä. Nettohiilinielulle tai sen eri komponenteille on perusteltua asettaa kattolukuja mm. hiilinielujen seurantamenetelmiin ja varastojen pysyvyyteen liittyvien epävarmuuksien vuoksi.

Ilmastotavoitteissa etenemisen seurannalle EU:n LULUCF-asetuksessa käytetty, esimerkiksi 5 vuoden jakso on tarkoituksenmukainen, koska se tasoittaa esimerkiksi puun kysynnästä johtuvaa, merkittävääkin vuosien välistä vaihtelua sekä metsämaan että puutuotteiden hiilivaraston muutoksissa. Nykyisin EU:n LULUCF-asetuksen mukaisen velvoitteen seuranta perustuu kasvihuonekaasuinventaariossa ilmastopuimukseksi raportoituun päästöihin ja poistumiin luokitettuna uudelleen asetuksen tilinpitoluokkiin. Tileille on käytössä kolme erilaista laskentasääntöä riippuen siitä, minkä tilin tulosta lasketaan. Hoidettu metsämaa -tilillä on lisäksi erillisiä ehdollisia sääntöjä puutuotteille ja kuolleelle puulle. Koko LULUCF-sektorin tulos on tilien tulosten summa. Vaikka inventaarion tiedot voidaan kohdentaa tililuokkiin, aiheutuu kohdentamisesta kaikille osapuolille lisätyötä, joka olisi vältetty käyttämällä olemassa olevaa inventaarioon luokitusta. Energiaunionin hallintomalli edellyttää myös LULUCF-projektoiden raportointia sekä inventaarion päästöluokissa että tililuokittain.

Päästövähennystoimien vaikutusten arviointiin päästöjen seuranta tilinpitoluokittain ei anna tilanteesta oikeaa kuvaa, koska ne osaksi ovat yhdistelmiä eri maankäytössä olevista alueista. Esimerkiksi hoidettu viljelysmaa -tili sisältää nimensä mukaisesti viljelyyn käytetyt pellot, viljelysmaaksi muusta maankäytöstä siirtyneet, paitsi metsämaasta, joka lasketaan metsäkato-tilissä, sekä viljelysmaasta muuhun käyttöön siirtyneet. Siten mukana on rakennettuja alueita, liikenneväyliä ja energiantuotantoon käytettyjä alueita, joiden päästöihin ei vaikuteta maatalouden ilmastotoimilla. Maatalouden kehityksestä tai kuntien kaavoituksesta aiheutuva metsäkato puolestaan ei näy rakennetun alueen tai viljelysmaan päästöinä, mikä hämärtää eri toimijoiden roolia maankäytön muutosten aiheuttajina.

Ehdotus luopua LULUCF-asetuksen mukaisesta tilinpidosta LULUCF-sektorilla on kannatettava. Erilliselle tilinpidolle ei enää ole tarvetta, koska LULUCF-sektori tulee selkeästi osaksi hiilineutraalisuustavoitetta ja seurannassa voidaan käyttää kasvihuonekaasuinventaarion vuosittain raportoimia tuloksia.

Lausunnon valmisteluun osallistuivat

Alexi Lehtonen, Raisa Mäkipää, Paula Ollila, Kristiina Regina ja Tarja Tuomainen